

Forslag

til

Lov om forsvarets organisation m. v.

Fremsat den 5. marts 1959 af *forsvarsministeren*.

§ 1. Det militære forsvar er sammensat af hæren, søværnet og flyvevåbnet samt hjemmeværnet og organer til støtte for disse.

Stk. 2. Hjemmeværnets forhold fastsættes ved særlig lov.

§ 2. Forsvarsministeren er øverste ansvarlige myndighed for det militære forsvar og de under forsvarsministeriet i øvrigt hørende myndigheder og institutioner.

§ 3. Forsvarschefen er forsvarsministerens øverste militære rådgiver vedrørende operative spørgsmål. Han er over for forsvarsministeren ansvarlig for det samlede militære forsvars beredskab og for, at dette og forsvarsplaner tilrettelægges i overensstemmelse med de af forsvarsministeren givne eller godkendte direktiver, og at de militære sikkerhedsbestemmelser overholdes. Han skal holde forsvarsministeren underrettet om tilstanden inden for værnene og om arbejdet med forsvarsplaner m. v.

Stk. 2. Såfremt særlige forhold gør det ønskeligt, kan forsvarsministeren overdrage forsvarschefen den øverste operative ledelse af styrker af alle værn m. fl. under ansvar over for ministeren.

Stk. 3. Medmindre forsvarsministeren bestemmer andet, repræsenterer forsvarschefen forsvaret i internationale råd og forsamlinger, hvor Danmark skal repræsenteres ved ledende militær sagkyndig.

Stk. 4. Forsvarsstaben, der sammensættes af personel fra de tre værn, bistår forsvarschefen ved løsningen af de ham påhvilende

opgaver. Chefen for forsvarsstaben er stedfortræder for forsvarschefen.

§ 4. Chefen for hæren, chefen for søværnet og chefen for flyvevåbnet har kommando over henholdsvis hæren, søværnet og flyvevåbnet, jfr. dog § 7. Cheferne for de tre værnstabe er stedfortrædere for de respektive værnchefer.

Stk. 2. Værnscheferne er over for forsvarschefen ansvarlige for værnenes beredskab og for forsvarsplanlægningen, jfr. § 3, stk. 1, og er i øvrige forhold direkte ansvarlige over for forsvarsministeren.

Stk. 3. Chefen for hæren, chefen for søværnet og chefen for flyvevåbnet, de pågældendes stab samt de til vedkommende værn hørende våbeninspektører og specialtjenesteinspektører, der ansættes i det omfang, forsvarsministeren bestemmer, udgør henholdsvis hærkommandoen, søværnskommandoen og flyverkommandoen.

§ 5. Forsvarschefen er general eller admiral, cheferne for hæren og flyvevåbnet generaløjtnanter, chefen for søværnet viceadmiral og chefen for forsvarsstaben generalmajor eller kontreadmiral. Det fastsættes i øvrigt ved kgl. anordning, hvilken grad befalingsmænd skal have for at kunne beklæde visse chefstillinger m. v. inden for forsvaret.

Stk. 2. Forsvarschefen, værncheferne og chefen for forsvarsstaben ansættes for 3 år, og genansættelse kan finde sted. Såfremt genansættelse ikke finder sted, ansættes de pågældende i anden stilling i forsvaret eller ansættes til rådighed for forsvarsministeriet

og kan i sidstnævnte tilfælde holdes i over-talligt nummer.

Stk. 3. Forsvarschefen og chefen for forsvarsstaben udtræder af de værn, de hidtil har tilhørt, så længe de forretter omhandlede tjeneste.

§ 6. Forsvarsstyrelsen ledes af forsvarschefen og består i øvrigt af chefen for hæren, chefen for søværnet, chefen for flyvevåbnet og chefen for forsvarsstaben.

Stk. 2. I forsvarsstyrelsen, der sammen-træder med regelmæssige mellemrum og i øvrigt, når forsvarschefen finder det påkrævet, drøftes og samordnes hovedlinjerne i forsvarrets opbygning og virksomhed, herunder samarbejdet mellem værnene, disses organisation, uddannelse og beredskab, forsvarsplaner, mobilisering, militær forskning, planlægning af større samlede øvelser, fordeling af værnepligtsstyrken og af bevil-linger til værnene samt i øvrigt spørgsmål af større rækkevidde og principiel betydning for det samlede militære forsvar.

Stk. 3. Forsvarschefen skal på forsvarsstyrelsens vegne holde forsvarsministeren underrettet om arbejdet i denne. Særstand-punkter i forsvarsstyrelsen kan forlanges forelagt for forsvarsministeren i skriftlig form.

§ 7. Den operative ledelse af militære enheder m. v. kan overdrages til særlige inden for hvert værn udpegede chefer. De pågældende er tillige ansvarlige for den operative planlægning for de tildelte styrker og i fredstid endvidere for deres beredskab og operative uddannelse. Forsvarsministe-ren udpeger de i l. punktum nævnte en-heder m. v. og fastsætter de nærmere be-stemmelser om de pågældende chefers be-føjelser.

Stk. 2. Chefen for hæren har ansvaret for det regionale forsvar. Efter nærmere af forsvarschefen efter forhandling med værnene fastsatte retningslinjer varetager chefen for hæren den operative ledelse af de styrker m. v. af søværnet og flyvevåbnet, der afsættes til dette forsvar.

§ 8. Dansk territorium inddeles i mili-tære områder, hvis grænser og organisation fastsættes af forsvarsministeren.

§ 9. Størrelsen, sammensætningen og or-ganisationen af hæren, søværnet og flyve-våbnet og de i øvrigt under forsvarsmini-steriet hørende organer fastsættes af for-svarsministeren inden for de rammer, der er angivet i de årlige bevillingslove og lov-givningen i øvrigt.

Stk. 2. Antallet af tjenestemænd i forsvar-ret bestemmes i lov om normering og klas-sificering af statstjenestemandstillinger eller ved særlig lov.

Stk. 3. Varigheden af den første uddan-nelse for personel, som indkaldes i henhold til lov om værnepligt, fastsættes af forsvars-ministeren. Værnepligtige kan genindkaldes til fortsat uddannelse i sammenlagt indtil 60 dage i løbet af de første 9 værnepligtsår. Herudover kan de genindkaldes til lejlig-hedsvisse mønstringer af kort varighed.

§ 10. Der nedsættes et forsvarspolitisk udvalg, med hvilket forsvarsministeren kan rådføre sig om spørgsmål vedrørende det militære forsvar, og som han skal give med-delelse om væsentlige ændringer, der agtes foretaget med hjemmel i de ham ved denne lov givne bemyndigelser.

Stk. 2. Udvalget, der nedsættes ved be-gyndelsen af hvert folketingsår og efter afholdelse af folketingsvalg, består af 11 medlemmer, der vælges af folketinget blandt dets medlemmer. Udvalget vælger formand og næstformand blandt sine medlemmer.

Stk. 3. Udvalget skal sammentræde mindst fire gange årlig med regelmæssige mellemrum efter indkaldelse af formanden, og i øvrigt når formanden bestemmer det. Formanden skal indkalde udvalget, når tre af dets medlemmer eller forsvarsministeren fremsætter begæring derom.

Stk. 4. I det omfang, udvalgets formand eller forsvarsministeren bestemmer, påhviler der udvalgets medlemmer og andre, der deltager i udvalgets forhandlinger, tavshedspligt om, hvad de erfarer i udvalget, og der kan ved medlemmernes indtræden i udvalget afæskes dem en skriftlig erklæring om at ville overholde denne forpligtelse.

§ 11. Forsvarets velfærdstjeneste, Folk og Værn, varetager arbejde vedrørende for-bindelse mellem civilbefolkningen og forsvaret samt vedrørende personellets vel-færd og beskæftigelse i fritiden. Det kan efter forhandling med indenrigsministeren

og efter nærmere af denne fastsatte retningslinjer overdrages velfærdstjenesten til lige at varetage tilsvarende opgaver for civilforsvaret.

Stk. 2. Velfærdstjenesten, der henhører direkte under forsvarsministeriet, ledes af et udvalg og en af forsvarsministeren udnævnt forretningsfører, der har ansvaret for den daglige administration. Til udvalget udpeger hvert af de i folketingets finansudvalg repræsenterede partier et medlem, og forsvarsministeren udpeger yderligere fire medlemmer, der skal repræsentere hvert af de tre værn og det frivillige soldatarbejde. Såfremt det overdrages velfærdstjenesten at varetage opgaver vedrørende civilforsvaret, udvides udvalget med et medlem, der udpeges af indenrigsministeren. Valget af udvalgsmedlemmer gælder for 3 år.

§ 12. Som chef for kongens adjutantstab, som jagtkaptajn hos kongen samt som adjutanter hos kongen beordres officerer af hæren, søværnet og flyvevåbnet.

Stk. 2. Som adjutant hos tronfølgeren kan beordres en officer.

Stk. 3. Som adjutant hos forsvarsministeren beordres en officer.

§ 13. Ud over de i lov om hjemmeværnets ordning omhandlede tilfælde kan der ikke oprettes private sammenslutninger af personer, der organiseres, uddannes eller udrustes til militær virksomhed.

§ 14. De i nærværende paragraf givne bestemmelser finder kun anvendelse i tilfælde af krig eller under ekstraordinære forhold.

Stk. 2. Borgerne er pligtige til mod fuld erstatning at stille deres ejendom til rådighed for forsvaret efter nærmere af forsvars-

ministeren fastsatte regler. Erstatninger m. v. fastsættes efter de i § 34 i lov nr. 152 af 1. april 1949 om civilforsvaret indeholdte regler.

Stk. 3. Forsvarsministeren kan foretage de nødvendige indkaldelser med henblik på forøgelse af forsvarets fredsstyrke.

Stk. 4. Forsvarsministeren kan træffe foranstaltninger som omhandlet i grundlovens § 72 over for telefonsamtaler og post- og telegramforsendelser.

Stk. 5. Forsvarsministeren kan regulere og kontrollere sejlads og fiskeri i dansk territorialfarvand og kan endvidere uden for dette udøve kontrol med danske skibes sejlads.

Stk. 6. Om forberedelse og iværksættelse af de i stk. 4 og 5 omhandlede foranstaltninger skal der forhandles med vedkommende minister.

§ 15. Forsvarsministeren kan træffe bestemmelse om sammenlægning eller ophævelse af de ved nærværende lovs ikrafttræden eksisterende, under forsvarsministeriet hørende faglige myndigheder, korps, skoler, militære og civile institutioner, virksomheder m. v., hvis forhold ikke er fastlagt ved særlig lov.

§ 16. Samtidig med denne lovs ikrafttræden sættes lov nr. 242 af 27. maj 1950 med senere ændringer, jfr. lovbekendtgørelse nr. 131 af 31. marts 1952, samt lov nr. 276 af 18. juni 1951 og § 4 i lov nr. 277 af 18. juni 1951 ud af kraft.

Stk. 2. Indtil den i § 5, stk. 1, 2. punktum, omhandlede kgl. anordning og de i §§ 8 og 9 omhandlede bestemmelser er udstedt, anses de om disse forhold hidtil gældende bestemmelser for fortsat gældende, for så vidt de ikke strider imod bestemmelser i nærværende lov.

Bemærkninger til lovforslaget.

Da man i 1955 nedsatte et politisk forsvarsudvalg med repræsentanter for fem af de politiske partier repræsenteret i folketinget, var der to hovedårsager dertil.

For det første gjorde udviklingen på det våbentekniske område det nødvendigt at tage vor for-

svarsordning op til overvejelse med henblik på de tilpasninger, som den nye udvikling måtte gøre nødvendig.

For det andet havde det vist sig, at forsvarets nuværende målsætning, der efter NATOs Lissabonmøde blev fastlagt i 1952, ikke her i landet så lidt

som i en række andre lande kunne nås med de økonomiske midler, der havde kunnet stilles til rådighed for forsvarret. Resultatet af denne situation har været, at den givne ramme ikke har kunnet udfyldes, og at det ikke har været muligt at vedligeholde og nyanskaffe i nødvendigt omfang.

Efter at partiet Venstre og Det konservative Folkeparti den 22. oktober 1958 i folketinget tilkendegav, at disse partier ikke længere ville deltage i forsvarsudvalgets arbejde, har overvejelserne om en nyordning været fortsat i regeringen.

Det her foreliggende lovforslag er tænkt at skulle træde i stedet for lov nr. 242 af 27. maj 1950 med senere ændringer, jfr. lovbekendtgørelse nr. 131 af 31. marts 1952 om forsvarets ordning (centralstyrelsen, den kommandomæssige organisation m. v.), lov nr. 276 af 18. juni 1951 om forsvarets ordning (sammensætningen af værnene, korpserne m. fl.) samt § 4 i lov nr. 277 af 18. juni 1951 om forsvarets ordning (personellet ved værnene, korpserne m. fl.). Derimod berører forslaget ikke i øvrigt sidstnævnte lov, idet overvejelserne om de i denne lov omhandlede spørgsmål endnu henstår.

Da udviklingen på det militære område i de kommende år må antages at ville nødvendiggøre stadige reguleringer og tilpasninger af forsvarret, er det ønskeligt, at en kommende forsvarsordning udformes under hensyn hertil. En opretholdelse af princippet i de to nugældende love, som nærværende lovforslag skal afløse, med opregning af en række kommandoorganer, enheder, institutioner m. v. vil være en hindring for en jævn og hensigtsmæssig udvikling og tilpasning. De rammer, som de nugældende love indeholder for forsvarets opbygning, indebærer i øvrigt ingen virkelig afgrænsning af forsvarets omfang. Således indeholder disse love — som naturligt er — ingen angivelse af antallet og størrelsen af søværnets skibe og forter eller af antallet af eskadriller i flyvevåbnet. Antallet af regimenter i hæren er heller ingen målestok for hærens størrelse og udrustning.

Det må derfor anses for mere rationelt og stemmende med behovet for smidighed i ordningen, at størrelsen og sammensætningen af værnene m. v. af forsvarsministeren kan ændres inden for de rammer, som angives i de årlige bevillingslove og lovgivningen i øvrigt, herunder bl. a. normeringslove. Forsvarsministeren kan vedrørende bl. a. disse spørgsmål rådføre sig med det i § 10 foreslåede forsvarspolitiske udvalg, ligesom ministeren vil være pligtig at give udvalget meddelelse om væsentlige ændringer, der i kraft af hans bemyndigelse påtænkes foretaget i den til enhver tid bestående forsvarsordning.

På grundlag af en rammelov som den her foreslåede vil hensigtsmæssige ændringer kunne gennemføres ved en gradvis omlægning af forsvarets struktur og sammensætning, og det vil være muligt at tage hensyn til såvel den våbentekniske som den udenrigspolitiske udvikling.

I overvejelser om Danmarks forsvar må udgangspunktet søges i Danmarks medlemskab i NATO. Dette medlemskab indebærer, at Danmarks forsvar må indpasses som et led i det fælles NATO-forsvar. NATOs formål er at hindre krig gennem det kollektive forsvars forebyggende virkning og at gennemføre et fælles forsvar, hvis et angreb alligevel skulle finde sted.

Af særlig krigsforebyggende betydning er de styrker, som De forenede Stater og England råder over til gennemførelse af omfattende gengældelsesangreb med kernevåben på en eventuel angribers territorium for derigennem at svække dennes muligheder for fortsat krigsførelse.

Som et led i det samlede NATO-forsvar må det enkelte land råde over styrker inden for alle tre værn til umiddelbart forsvar mod eventuelle angreb. Danmarks beliggenhed gør det særlig vigtigt, at der på dansk område findes sådanne forsvarsstyrker, der er beredte til øjeblikkelig indsats imod forsøg på en uvarslet, hurtigt gennemført aktion mod Danmark, således at NATOs styrker får mulighed for at yde hjælp i tide.

Der er af militære sagkyndige — herunder også i NATO — opstillet visse styrkemål for Danmarks vedkommende. Opnåelsen af disse styrkemål vil imidlertid medføre udgiftsforøgelser på 300-400 mill. kr., svarende til henimod 40 pct. af de nuværende forsvarsudgifter. Regeringen kan ikke tiltræde en sådan forøgelse af forsvarsbudgettet, og der må derfor ske en justering af styrkemålene.

Budgetmæssigt foreslås det at tage udgangspunkt i de nuværende udgifter under forsvarsministeriet, ca. 975 mill. kr. (heri inkluderet lønreguleringen pr. 1. april 1959), med tillæg af udgifterne til bygning af nye fiskeriinspektionsskibe. Der regnes med omtrent den nuværende fordeling mellem værnene, idet der dog foreslås visse justeringer under hensyn til omlægningerne i tjenestetiden, jfr. nedenfor, og under hensyn til ønskeligheden af at styrke hjemmeværnet.

Det er regeringens opfattelse, at det ikke er hensigtsmæssigt som hidtil at lade samtlige udgifter vedrørende forsvarsministeriets ressort indgå i et fastliggende rammebudget. Det foreslås at opdele dette budget, således at det klart fremgår, hvilke udgifter der medgår til civile formål, hvilke der medgår til driften, og hvilke der medgår til større

materielanskaffelser og anlæg. Udgifterne til materielanskaffelser bør fastsættes år for år. De øvrige udgifter, der herefter vil få præg af egentlige driftsudgifter for forsvaret som sådant — selv om de også medgår til anskaffelser af mere normal karakter og til vedligeholdelser — må undergives reguleringer efter udviklingen i lønninger og priser.

Investeringsudgifterne omfatter anlæg og sådant materiel, der har en lang levetid, og som er så kostbart, at det ikke hensigtsmæssigt kan indpasses i et årligt driftsbudget. Der tænkes således på materielgenstande, der enten enkeltvis eller på grund af den mængde, der må anskaffes på én gang, kræver større investeringer, såsom fornyelser af flådens skibe, anskaffelse af nye våben, elektro-nisk udstyr, specialkøretøjer m. v.

Karakteren af investeringsudgifter som de nævnte udelukker, at der kan opstilles et fast fremtidigt budget for deres vedkommende, hvorimod det anses for muligt at fastlægge rammerne for et egentligt driftsbudget som grundlag for forsvarets virksomhed i de kommende år. Det er herved forudsat — som nævnt ovenfor — at dette driftsbudget reguleres efter udviklingen i lønninger og priser.

I nedenstående budgetforslag, der er opstillet efter de foran angivne principper, er der regnet med et militært driftsbudget på ca. 830 mill. kr. og med et driftsbudget for civile udgifter på ca. 47 mill. kr., hvortil kommer udgifterne til civil uddannelse af frivilligt, fast mandskab. Disse udgifter kan ikke beregnes på nuværende tidspunkt.

A. Civilafsnit.

I. Drift.

a. Forsvarets civilunder- visning.....	mill. kr. ca. 4
b. Civile institutioner.....	- 27
c. Fiskeriinspektion, søop- måling samt kongeskibet (søværnet).....	- 12
d. Flyvevåbnets rednings- tjeneste.....	- 4
	ca. 47

II. Investering.

Bygning af fiskeriinspek- tionsskibe samt nyt fyr- inspektionsskib.....	- 8
	ca. 55

B. Militærafsnit.

I. Drift.

a. Centralstyrelsen.....	ca. 4
b. Fællesudgifter.....	- 34

c. Hæren.....	ca. 370
d. Søværnet.....	- 150
e. Flyvevåbnet.....	- 230
f. Hjemmeværnet.....	- 42
	ca. 830

II. Investering.

a. Nationale bygge- og an- lægsarbejder.....	ca. 30
b. Dansk bidrag til NATO's fællesfinansierede infra- strukturprogram.....	- 40
c. Større anskaffelser af materiel.....	- 30
	ca. 100
	ca. 930

Et spørgsmål, der har været genstand for nøje overvejelse, er tjenestetiden for værnepligtige menige. De militære sagkyndige både herhjemme og i NATO er af den opfattelse, at en første tjenestetid bør være mindst på 18 måneder af hensyn til såvel den militære uddannelse som beredskabet.

Når spørgsmålet om en afkortning af tjeneste-tiden alligevel er taget op til undersøgelse, skyldes dette ikke alene et udbredt ønske i befolkningen, båret frem fra vidt forskellig politisk side, men tillige, at det ikke har været muligt at gøre det indlysende for de indkaldte værnepligtige, at en så lang tjenestetid som den nuværende — 16 måneder — er nødvendig. Under disse omstændigheder virker derfor den nuværende tjenestetid som en belastning af forsvarsviljen.

Som resultat af overvejelserne er det hensigten at gennemføre en nedsættelse af tjenestetiden, men for at undgå, at forsvarets effektivitet derved svækkes, må tjenestetidsnedsættelsens iværksættelse ske i takt med rekrutteringen af frivilligt, fast erstatningsmandskab i det nødvendige antal. Ved en sådan forøgelse af forsvarets faste personel, der skal gøre tjeneste i en længere periode, i forbindelse med en bedre udnyttelse af den kortere tjenestetid, er der efter regeringens opfattelse mulig-hed for mere effektive dækningsstyrker.

Denne omlægning af tjenestetiden, for hvilken der er nærmere redegjort i bemærkningerne til lov-forslagets § 9, stk. 3, medfører — bortset fra ud-gifterne til den civile uddannelse — merudgifter af en størrelsesorden på ca. 50 mill. kr. Bl. a. under hensyn til de påtænkte rationaliserings- og bespa-relsesforanstaltninger, jfr. nedenfor, anses det for muligt at afholde disse merudgifter inden for det foreslåede militære driftsbudget.

Selv med udgangspunkt i det foran skitserede økonomiske grundlag vil det være påkrævet bl. a.

på grund af den eksisterende mangel på balance mellem styrkemål og økonomiske midler at foretage en begrænsning i antallet af de militære enheder.

Det er de militære sagkyndiges opfattelse, som regeringen har lagt til grund, at det som følge af Danmarks geografiske beliggenhed vil være nødvendigt at opretholde både hærstyrker, flådestyrker og flyverstyrker, og at det er nødvendigt at opretholde et stående beredskab, der — især for hærens vedkommende — skal kunne suppleres meget hurtigt ved indkaldelse af reservestyrker.

Udgangspunktet for den omlægning, der vil kunne påbegyndes på grundlag af vedtagelsen af det foreliggende lovforslag, vil som allerede nævnt være den nuværende fordeling mellem værnene. De fremtidige mål, som der bør sigtes imod for de enkelte værn, og som eventuelt vil føre til en anden fordeling af midlerne mellem værnene og en forbedret økonomisk stilling for hjemmeværnet, kan ikke på nuværende tidspunkt fastsættes endeligt eller i detaljer, idet fortsatte forhandlinger må føres med de militære sagkyndige og med NATO.

Der sigtes imidlertid foreløbig imod opstilling af en dækningsstyrke i hæren på 2 brigadegrupper, eventuelt suppleret med enkelte andre enheder. Denne dækningsstyrke, der vil omfatte ca. 13 000 mand mod den nuværende på 16 000, foreslås fordelt på Sjælland, Jylland-Fyn og Bornholm. Efter mobilisering tænkes hæren udbygget til at omfatte 6 brigadegrupper, eller halvdelen af den nuværende påregnede mobiliseringsstyrke, beregnet i antal enheder.

For søværnets vedkommende regnes med færre, men mere effektive skibe, idet der i væsentligt omfang vil finde en modernisering sted ved nybygning. Af bemandede forter vil to blive opretholdt. Forterne indgår ikke i de af NATO opstillede styrkemål.

For flyvevåbnets vedkommende forudsættes en væsentlig begrænsning i antallet af luftfartøjer, hvorved bemærkes, at de moderne og mere effektive maskiner, som flyvevåbnet har modtaget og venter at modtage, er væsentlig dyrere i drift end de hidtidige typer. Sandsynligheden taler for, at der vil kunne opretholdes 4-5 eskadriller af moderne type. Det må imidlertid erindres, at den ventede NIKE-afdeling vil bidrage til løsning af luftforsvarsopgaverne. Flyvevåbnets jordforsvarsenheder påregnes nedlagt og deres opgaver overtaget af hæren og hjemmeværnet. Kontrol- og varslings-tjenesten påregnes opretholdt i hidtidigt omfang, og der regnes med opretholdelse af eskadriller for transport og redningsformål.

Hvad lokalforsvaret angår, er det hensigten at

opstille enheder af værnepligtige, som udgår af felt-hærens mobiliseringsstyrker, og som har bopæl i passende nærhed af mobiliseringsstedet, således at en hurtig samling og opstilling af enhederne kan sikres. Af samme grund bør også befalingsmænd til enhedernes enkadrering have bopæl nær opstillingsstedet. Det er yderligere planlagt at oplægge bevæbningen på mobiliseringsstederne. Det samme gælder beklædningen, idet dog mulighederne for at lade de pågældende hjemsende med uniform overvejes.

Visse af lokalforsvarets enheder skal hurtigt kunne samles i lokalforsvarsbataljoner, medens andre skal optræde kompagnivis. Der påregnes gennemført periodiske, kortvarige indkaldelser (mønstringer) ved lokalforsvarsenhederne, og man vil — selv om personalet ikke tilvejebringes ad frivillig vej — tilstræbe, at personalet på frivilligt grundlag deltager i uddannelsesvirksomhed, f. eks. skydning.

Lokalforsvaret vil blive søgt udbygget til en størrelse af 10-15 bataljoner og vil blive søgt koncentreret om de steder, som lokalforsvaret får til opgave at sikre og forsvare. Enhederne påtænkes bl. a. opstillet på Lolland, Falster og Langeland samt ved særlige nøgleobjekter og -områder, f. eks. flyvestationer.

Det er allerede nævnt, at der må regnes med en tilpasningsproces, der vil strække sig over nogen tid, fra de nuværende styrkemål til de fremtidige. I den samme periode er det hensigten at gennemføre dybtgående undersøgelser med henblik på rationaliseringer og besparelser, og muligheden for at opretholde de styrkemål, der skitseres foran, vil i nogen grad afhænge af resultatet af rationaliseringsbestræbelserne.

Med henblik på en intensivering af rationaliseringsarbejdet er det hensigten at overdrage rationaliseringsopgaverne til forvaltningsnævnet, der forestår rationaliseringsarbejdet inden for statens øvrige styrelser og institutioner. Af foreliggende opgaver kan nævnes en gennemgang af forsvarrets administration og kommandoorganisation (stabe m. v.), af motorkøretøjtjenesten og trykkerivirksomheden, spørgsmålet om mulighederne for en fælles forsyningsorganisation eller i hvert fald en sammenlægning af forsynings-tjenesten inden for de enkelte værn og om mulighederne for regionsvise administrationsorganer, fælles for værnene. Det er endvidere hensigten at foretage en gennemgang af forsvarrets producerende virksomheder med henblik på mulighederne for ophør med fremstilling og reparation af sådant materiel, som det vil være mere økonomisk at indkøbe eller få repareret hos

civile virksomheder. Der foreligger tillige spørgsmål om mulighederne for en vis sammenlægning af værkstedstjenesterne inden for forsvaret, og der er behov for en kritisk gennemgang af omfanget af de militær-tekniske virksomheders selvstændige forskningsarbejde.

Af konkrete foreliggende besparelsesforslag til et beløb af en størrelsesorden på 10 mill. kr. kan nævnes bl. a. gennemførelse af en garnisonsordning for søværnets og flyvevåbnets personel uden for København samt en overdragelse af Københavns militærhospital til rigshospitalet, samtidig med at hospitalsbehandling af værnepligtigt personel overtages af det civile hospitalsvæsen. Den militære brødfabrik vil blive nedlagt.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til de enkelte paragraffer.

Til § 1.

Bestemmelsen svarer til § 1 i lovbekendtgørelse nr. 131 af 31. marts 1952.

Til § 2.

Bestemmelsen svarer til § 2 i lovbekendtgørelse nr. 131 af 31. marts 1952.

I lovbekendtgørelsens § 3 er der bl. a. indeholdt bestemmelser om forsvarsministeriets oprettelse og departementale organisation. Det er ikke anset for fornødent fortsat at lovgive herom. Grunden til, at der er givet bestemmelser herom i lovbekendtgørelsens § 3, må søges i, at forsvarsministeriet blev oprettet ved lovens ikrafttræden den 1. oktober 1950 ved en sammenlægning af krigsministeriet og marineministeriet, men dets organisation adskiller sig ikke principielt fra de øvrige ministeriers.

Til § 3.

Stk. 1 træder i stedet for § 5, stk. 1 og 2, i lovbekendtgørelse nr. 131 af 31. marts 1952. I modsætning til den hidtidige ordning er det i overensstemmelse med forsvarschefens og værnschefernes indstilling foreslået, at forsvarschefen fritages for ansvaret for værnenes uddannelse og brugbarhed, idet det må anses for mere rationelt, at dette ansvar påhviler værnscheferne. Den hidtidige bestemmelse om, at forsvarschefen udtages blandt de tre værns befalingsmænd, må betragtes som en selvfølge og er derfor ikke opretholdt i lovtæksten. I overensstemmelse med, hvad der faktisk er gældende, er det tilføjet, at forsvarschefen har ansvaret for, at de militære sikkerhedsbestemmelser overholdes.

Bestemmelsen i stk. 2 træder i stedet for bestemmelsen i førnævnte lovbekendtgørelsens § 5, stk. 3,

der imidlertid er begrænset til at gælde under krigsforhold. Som forslaget til stk. 2 er formuleret, vil der være mulighed for at overdrage den øverste operative ledelse til forsvarschefen ikke blot under krigstilstand, men også før krigstilstand er indtrådt. Begrundelsen for den nugældende bestemmelse har været ønsket om at kunne etablere en enhedsledelse i en situation, hvor landet eller en del af dette er blevet isoleret fra de øvrige Atlantmagter, og hvor NATOs kommandoorganisation som følge heraf ikke kan virke som forudsat.

Når bestemmelsen nu foreslås ændret, skyldes det især, at NATOs kommandosystem i henhold til de herom vedtagne rigsdagsbeslutninger (rigsdagstidende 1951-52, tillæg C, sp. 323 og 2335) først vil kunne træde i funktion i krigstilfælde, og at der derfor meget vel vil kunne være behov for etablering af en øverste operativ enhedsledelse på nationalt plan i overgangsperioden fra fred til krig til at koordinere de nødvendige foranstaltninger. Bestemmelsen, der altså kun tager sigte på særlige forhold, skal ikke medføre nogen forøgelse af stabe.

Bestemmelsen i stk. 3 træder i stedet for lovbekendtgørelsens § 5, sidste stk.

Stk. 4 svarer til § 7, stk. 1 og 2, i lovbekendtgørelsen. Bestemmelsen om, at chefen for forsvarsstaben er stedfortræder for forsvarschefen, er ny, men i overensstemmelse med praksis.

Til § 4.

Af lovbekendtgørelse nr. 131 af 31. marts 1952, § 8, fremgår det, at hæren ledes af chefen for hæren, og tilsvarende sprogbrug er anvendt vedrørende søværnet og flyvevåbnet.

I § 4, stk. 1, i nærværende forslag har man, uden at der derved umiddelbart sker nogen forandring i værnschefernes nuværende beføjelser, søgt nærmere at præcisere deres beføjelser ved at anvende udtrykket „kommando“. Dette begreb anvendes inden for NATO-samarbejdet og defineres som en militær chefs myndighed til og ansvar for inden for et nærmere angivet tjenesteområde i operativ og administrativ henseende at befale alt, hvad der uden at stride imod love og bestemmelser efter hans skøn under de givne omstændigheder bedst vil kunne tjene til at fremme tjenestens tarv og bidrage til løsningen af de ham påhvillende opgaver.

Bestemmelsen i stk. 1, sidste punktum, om, at cheferne for de tre værnstabe er stedfortrædere for de respektive værnschefer, svarer til bestemmelsen i § 52 i lov nr. 276 af 18. juni 1951. Man har ikke anset det for fornødent at opretholde den hidtidige bestemmelse om, at forsvarsministeren kan fravige denne ordning.

I henhold til stk. 2 er værnscheferne over for forsvarschefen ansvarlige for de forhold, for hvilke der påhviler forsvarschefen et ansvar, men i øvrige forhold er de direkte ansvarlige over for forsvarsministeren.

Stk. 3 svarer til §§ 2, 18 og 30 i lov nr. 276 af 18. juni 1951. Der sker ikke ved bestemmelsen nogen ændring i det forhold, at chefen for søværnet, chefen for flyvevåbnet, cheferne for forsvarrets korps og institutioner samt hærens våbeninspektører direkte er underlagt forsvarsministeren i personelforhold, jfr. § 8, næstsidste stk., i lovbekendtgørelse nr. 131 af 31. marts 1952. En ændring af dette forhold vil forsvarsministeren om fornødent kunne foretage i henhold til lovforslagets § 9, stk. 1.

Til § 5.

I stk. 1, 2. punktum, indeholdes hjemmel til ved kgl. anordning at fastsætte, hvilken grad befalingsmænd skal have for at kunne beklæde visse chefstillinger m. v. inden for forsvaret. I de nugældende love er der givet detaljerede bestemmelser på dette område, således f. eks. at chefen for et regiment er oberst. Bestemmelser af denne art findes at burde træffes ved kgl. anordning. Om forsvarsstyrelsens medlemmer er der givet regler i 1. punktum, jfr. herved til dels også § 265 i lov nr. 5 (lovtidende B. III) af 7. juni 1958 om normering og klassificering af statstjenestemandstillinger.

Stk. 2 og 3 svarer for så vidt angår forsvarschefen, værnscheferne og chefen for forsvarsstaben til bestemmelserne i § 12 i lovbekendtgørelse nr. 131 af 31. marts 1952.

Til § 6.

Stk. 1 svarer til § 4 i lovbekendtgørelse nr. 131 af 31. marts 1952.

Stk. 2 og 3 svarer til § 6 i nævnte lovbekendtgørelse, idet der dog i lovforslagets stk. 2 blandt de spørgsmål, som forsvarsstyrelsen skal drøfte og samordne, er indføjjet fordelingen af bevillinger mellem værnene. Dette er i overensstemmelse med gældende praksis.

Til § 7.

Det anses for påkrævet, at der åbnes mulighed for at foretage en tæveling af ledelsen i værnene, således at den ene del får til opgave såvel i fred som i krig at varetage værnenes opbygning, administration og understøttelse med forsyninger og lignende. Den anden del får særlig til opgave at varetage den operative ledelse af styrkerne, jfr. definitionen nedenfor, og den operative planlægning,

d. v. s. planlægning af *indsatsen* af styrkerne m. m. Spørgsmålet om, hvilke styrker og hjælpemidler der kan stilles til rådighed for den operative side, henhører altså under den del, der beskæftiger sig med værnenes opbygning m. m.

Den administrative byrde, der i fredstid påhviler en værnschef, gør det umuligt for ham på betryggende måde at forberede sig til løsning af føringsopgaver. Man har draget konsekvensen heraf bl. a. i Norge ved en opdeling af værnskommandoerne, og i det danske flyvevåben har der ligeledes fundet en udskillelse sted, idet en særlig flyvertaktisk kommando er oprettet til varetagelse af det operative planlægningsarbejde og den operative ledelse af styrkerne.

Hensynet til NATO-samarbejdet understreger betydningen af en sådan deling af beføjelser, idet det af praktiske grunde er meget ønskeligt, at de opgaver, på hvilke NATO-samarbejdet tager sigte, nemlig forsvarsplanlægningen og den operative ledelse af styrkerne, allerede i fredstid er adskilt fra de opgaver, hvis varetagelse i en krigssituation er et nationalt ansvar, såsom værnenes administration og understøttelse med forsyninger og lignende.

Det fremgår af forslaget, at forsvarsministeren fastsætter de nærmere bestemmelser om de i paragraffen omhandlede chefers beføjelser. Det vil herigennem bl. a. være muligt at fastlægge de pågældendes stilling over for værnscheferne og forsvarschefen, jfr. § 3, stk. 2, og at indpasse deres virksomhed i det allierede kommandosystem. Det vil ligeledes være muligt at bestemme, at militære styrker, der er afsat til løsning af en fælles opgave, f. eks. luftforsvaret, kan undergives en fælles operativ ledelse, uanset deres kommandomæssige tilhørsforhold.

Forslagets § 7, stk. 2, svarer til bestemmelserne i lovbekendtgørelse nr. 131 af 31. marts 1952, § 11, stk. 3, dog således, at varetagelsen af de omhandlede regionale forsvarsopgaver er overdraget chefen for hæren i stedet for som hidtil de respektive landsdelskommandoer. Denne formulering er ikke til hinder for, at opgaverne kan delegeres til lavere led. Bestemmelsen er en undtagelse fra den almindelige regel i § 4 om, at værnscheferne har kommando over deres værn, der ville føre med sig, at cheferne for søværnet og flyvevåbnet ville have de i nærværende bestemmelse omhandlede opgaver for deres værns vedkommende.

Udtrykket „operativ ledelse“ er ligesom „kommando“ et i NATO-samarbejdet anvendt begreb, der kort kan defineres som en chefs myndighed til på det operative område at stille chefer for tildelte enheder opgaver, at forlægge disse enheder og at

delegere myndighed med henblik på løsning af bestemte opgaver.

Til § 8.

I de nugældende love er indeholdt bestemmelser om landets territoriale inddeling, f. eks. i regioner og distrikter, og om de kommandoorganer, der er knyttet dertil. For at muliggøre en hensigtsmæssig udvikling foreslås det, at afgørelsen om landets inddeling i militære områder og de dermed forbundne spørgsmål træffes af forsvarsministeren.

Til § 9.

I stk. 1 foreslås, at størrelsen, sammensætningen og organisationen af værnene og de i øvrigt under forsvarsministeriet hørende organer fastsættes af forsvarsministeren inden for de rammer, der er angivet i de årlige bevillingslove og lovgivningen i øvrigt. Der henvises herom til de indledende bemærkninger.

De i stk. 3 indeholdte bestemmelser skal træde i stedet for § 4 i lov nr. 277 af 18. juni 1951. I nævnte § 4 er varigheden af den første uddannelse af værnepligtige fastsat til ca. 1 år. Man har ikke anset det for nødvendigt i det foreliggende lovforslag at anføre varigheden af den første uddannelse, bl. a. under hensyn til, at det forudsættes, at forsvarsministeren om dette spørgsmål vil rådføre sig med det i § 10 omhandlede forsvarspolitiske udvalg.

Bestemmelserne om genindkaldelse til fortsat uddannelse samt om lejlighedsvis mønstringer i nærværende paragrafs stk. 3 svarer til reglerne derom i førnævnte § 4 i lov nr. 277 af 18. juni 1951.

Varigheden af den første tjenestetid for værnepligtige menige udgør i øjeblikket ca. 16 måneder med adgang til genindkaldelser i indtil 60 dage i løbet af de første 9 værnepligtsår.

Som det fremgår af de indledende bemærkninger, har mulighederne for en afkortning af tjenestetiden været genstand for overvejelser, og som et resultat heraf er det hensigten at gennemføre en nedsættelse af tjenestetiden til 12 måneder + indtil 2 måneders genindkaldelser. For visse tjenestefelter, som ikke indgår i det stående beredskab, påregnes fastsat kortere tjenestetider end her nævnt.

Da det imidlertid må undgås, at forsvarets beredskab og effektivitet svækkes i forbindelse med tjenestetidsnedsættelsen, må der, før nedsættelsen iværksættes, skaffes kompensation ved hjælp af frivilligt, fast personel med længere tids tjeneste. For visse tjenestefelter vil det dog, uden at beredskabsmæssige hensyn tilsidesættes, være muligt straks at afkorte tjenestetiden, jfr. nedenfor.

For hærens vedkommende er det hensigten i for-

bindelse med nyordningen at indføre såkaldte garnisonstropper til anvendelse uden for dækningsstyrkerne. Det er planlagt, at der til disse garnisonstropper skal indkaldes ca. 2 000 mand pr. år med ca. 10 måneders tjenestetid. De pågældende skal kunne genindkaldes efter de sædvanlige regler.

For det personel, som indgår i hærens dækningsstyrke, påregner man at overgå til 12 måneders første tjenestetid med indtil 2 måneders genindkaldelser.

Det anses for mest hensigtsmæssigt, at overgangen til den kortere tjenestetid gennemføres våbenvis, eventuelt regimentsvis inden for våbnet, når det fornødne frivillige personel er tilvejebragt til det pågældende våben eller regiment, og normalt således, at tjenestetiden nedsættes i to tempi, først til 14 måneder og derefter til 12 måneder, efterhånden som forudsætningerne opfyldes.

Den hurtigst mulige overgang til 12 måneders tjenestetid vil blive tilstræbt. Er tilgangen af frivillige tilstrækkelig, åbner den gradvise gennemførelse mulighed for allerede inden et år i et vist omfang at gennemføre en kortere tjenestetid.

For søværnets vedkommende vil man gennemføre en tjenestetid på 14 måneder uden genindkaldelser fremfor 12 måneder med genindkaldelser. For flåden vil denne tjenestetidsnedsættelse straks kunne gennemføres uden beredskabsmæssige konsekvenser. Derimod må der ved kystbefæstningen regnes med en overgangstid, inden afkortningen til 14 måneder kan finde sted, med henblik på at undgå en betydelig periodevis nedgang i beredskabet.

På baggrund af det øgede behov for frivilligt personel med længere tjenestetid, som er en følge af bl. a. den tekniske udvikling, vil man i søværnet fortsætte bestræbelserne for at forøge kontingentet af sådant personel.

I flyvevåbnet anvendes værnepligtigt personel — foruden i jordforsvarsstyrkerne (kupeskadrillaerne), der påregnes nedlagt — i en række specialer inden for tjenestefelter, som udgør en del af det stående beredskab, og endvidere inden for tjenesteområder uden direkte tilknytning til beredskabet.

De nævnte specialiserede tjenestefelter, som omfatter hovedparten af flyvevåbnets værnepligtige personel, kræver lang tids oplæring, og det anses ikke for muligt her at anvende værnepligtige med under 16 måneders tjenestetid. Inden for disse specialer er det derfor hensigten helt at overgå til fast personel, og indtil det er rekrutteret, må den nugældende tjenestetid for disse tjenestefelter bevares. Styrken af værnepligtige vil dog kunne nedbringes i takt med udbygningen af det faste personel.

For de tjenesteområder i flyvevåbnet, der ikke direkte er knyttet til beredskabet, er det hensigten at nedsætte tjenestetiden til 12 måneder, så snart det er muligt at øge indkaldelsesstyrken i et sådant omfang, at den fornødne personelstyrke er til rådighed.

Genindkaldelser påregnes indtil videre ikke gennemført i flyvevåbnet.

Det er ikke hensigten at foretage ændringer i varigheden af den pligtige tjenestetid for korporaler og sergenter, som for nærværende i alle værn er henholdsvis 18 og 24 måneder.

Det frivillige personel af de grader, der i forbindelse med nyordningen vil være behov for at øge (oversergenter, korporaler og mather), omfatter for tiden ca. 6 000 mand (inklusive ca. 500 elever på militære skoler). Det yderligere behov for sådant personel til kompensation for en tjenestetidsnedsættelse efter de skitserede retningslinjer vil være af størrelsesordenen 4 000 mand.

Den samlede årlige indkaldelsesstyrke udgør efter den nugældende ordning ca. 24 000 mand. Efter nyordningens gennemførelse, herunder antagelse af det nødvendige frivillige personel, vil den årlige indkaldelsesstyrke være ca. 20 000 mand.

Hidtil har der været vanskeligheder forbundet med at skaffe fornødent frivilligt, fast personel, f. eks. mather, til forsvaret, og det vil derfor være påkrævet at træffe foranstaltninger, som vil stimulere tilgangen af unge. Sådanne foranstaltninger må dels være af økonomisk art, dels tage sigte på at give de unge en civil og erhvervsbetonet uddannelse, som de vil kunne drage nytte af efter tjenesteperiodens udløb. Foruden en rimelig kontant løn må der udbetales et bonusbeløb ved kontraktperiodens udløb, afhængigt af længden af tjenestetiden. Det er hensigten at etablere et uddannelsessystem, der skal kunne indpasses i tjenesten. Det er desuden hensigten at give frivillige, der efter tjenesteperiodens udløb er interesseret i at gennemgå en uddannelse, som de ikke har kunnet opnå i tjenestetiden, et tillæg til den almindelige bonus. Tillæggets størrelse bør afhænge af tjenestetidens længde og uddannelsens omfang og dets udbetaling bero på, om uddannelsen gennemføres. Uddannelsesudgifterne som helhed påtænkes holdt uden for det regulerede forsvarsbudget.

Der er i bilag givet detaljerede oplysninger om lønninger og bonus til det faste, frivillige mandskab samt om uddannelsesspørgsmålet.

Til § 10.

Nærværende lovforslags karakter af en rammelov medfører et behov for en nærmere kontakt med

de politiske partier om udformningen af forsvarets ordning og om de ændringer, der fra tid til anden bliver nødvendige. Det er derfor anset for ønskeligt at etablere et forsvarspolitisk udvalg, med hvilket forsvarsministeren kan rådføre sig vedrørende det militære forsvar, i lighed med den ordning, der er gældende på det udenrigspolitiske område. Det er foreslået, at ministeren skal være pligtig til at give udvalget meddelelse om væsentlige ændringer, der agtes gennemført i forsvarsordningen.

Det er en selvfølge, at der i nødvendigt omfang må påhvile udvalgets medlemmer og andre, der deltager i udvalgets forhandlinger, tavshedspligt om, hvad de erfarer i udvalget, således som det også er tilfældet i det udenrigspolitiske nævn. Ligesom i det udenrigspolitiske nævn forudsættes det, at embedsmænd kan overvære udvalgets forhandlinger.

Til § 11.

Der er i forhold til de nugældende bestemmelser i § 50 i lov nr. 276 af 18. juni 1951 foretaget visse redaktionelle ændringer, og der er derudover stillet forslag dels om en ændret valg måde for udvalgets medlemmer, dels om, at velfærdstjenesten efter forhandling med indenrigsministeren kan få overdraget opgaver også for civilforsvarets vedkommende. Med henblik på denne sidste mulighed er der foreslået en udvidelse af det i paragraffen omhandlede udvalg med et medlem, udpeget af indenrigsministeren.

Til § 12.

Den tilsvarende bestemmelse findes i § 46 i lov nr. 276 af 18. juni 1951.

Til § 13.

Bestemmelsen træder i stedet for § 53 i lov nr. 276 af 18. juni 1951 og tilsigter ingen ændring i den bestående retstilstand.

Til § 14.

Denne paragraf indeholder en række bestemmelser, der skal kunne anvendes i tilfælde af krig eller under ekstraordinære forhold.

Stk. 2 og 3 svarer til §§ 54 og 56 i lov nr. 276 af 18. juni 1951. Der er foretaget visse redaktionelle ændringer, og pligten til afståelse af ejendom til forsvaret er udstrakt til at gælde ikke blot i tilfælde af krig, men også under ekstraordinære forhold, jfr. herved, at lov nr. 337 af 21. september 1939 om tilvejebringelse af befordringsmidler til brug for krigsmagten m. v. er gældende også under særlige forhold.

Den til forslagens stk. 4 svarende bestemmelse findes i ovennævnte lovs § 55, stk. 1, hvis række-

vidde dog er usikker, og som i øvrigt tillige omhandler foranstaltninger i forbindelse med radio og presse. Det er foreslået at formulere bestemmelsen således, at den tilgodeser forsvarets behov for i en truende situation eller i tilfælde af krig at kunne indføre censur af telefonsamtaler og af brev- og telegramforsendelser. Det er ikke anset for nødvendigt at give forsvarsministeren bemyndigelse til at træffe foranstaltninger i forbindelse med radio, idet fornødne foranstaltninger vil kunne træffes i henhold til lov nr. 188 af 12. april 1949 om telekommunikationer m. m. ved radio. Rækkevidden af den eksisterende hjemmel til at træffe foranstaltninger i forbindelse med presse er ikke nærmere præciseret, og da pressens stilling under ekstraordinære forhold nu overvejes i en større sammenhæng, er der givet afkald på i dette forslag at give regler derom.

Bestemmelsen i stk. 5 svarer til bestemmelsen i § 55, stk. 2, i lov nr. 276 af 18. juni 1951, dog at det er foreslået, at forsvarsministeren også bemyndiges til at udøve kontrol med danske skibes sejlads uden for dansk territorialfarvand. Denne udvidelse af bestemmelsen er bl. a. nødvendig for gennemførelsen af den skibsfartskontrol, som planlægges i NATO, og som omfatter f. eks. udstikning af ruter, der skal følges. Bestemmelsen tilsigter i øvrigt at give forsvarsministeren fornøden bemyndigelse til gennem militære instanser at udøve myndighed og sikkerhedsmæssig kontrol, således f. eks. at trafikken kan ledes uden om områder, hvor der er minefare, eller hvor der foregår militære operationer, eller at der kan gives instrukser for brug af radio, radar m. v. Bestemmelsen berører ikke

den myndighed, der ved lov nr. 120 af 21. marts 1952 og lov nr. 123 af samme dato er tillagt henholdsvis skibsfartsnævnet og fiskerinævnet.

Med hensyn til luftfarten er der hjemmel til at udøve kontrol med udenlandske civile luftfartøjer i den af Danmark den 24. februar 1947 ratificerede konvention angående international civil luftfart.

Der er herudover behov for at kunne udøve kontrol med danske luftfartøjers bevægelser over dansk territorium. De nugældende love og bestemmelser for luftfarten giver ikke hjemmel til på alle områder at udøve sådan kontrol. Den nødvendige hjemmel bør tilvejebringes i forbindelse med en forestående revision af luftfartslovgivningen.

Til § 15.

Denne bestemmelse tilsigter at give forsvarsministeren mulighed for — når udviklingen måtte gøre det ønskeligt og i overensstemmelse med bl. a. forsvarets skiftende behov — at foretage forandringer med hensyn til de organer, der henhører under forsvarsministeriet. Ud over de i lov nr. 276 af 18. juni 1951 og lovebekendtgørelse nr. 131 af 31. marts 1952 nævnte organer er senere oprettet forsvarets telegrafforvaltning og forsvarets civilundervisning.

Til § 16.

Da gennemførelsen af en ny forsvarsordning vil kræve tid, er det foreslået, at de hidtil gældende bestemmelser, der ikke strider imod den nye lovs regler, forbliver i kraft, indtil nye bestemmelser kan føres ud i livet.

Bilag 1.

Lønsspørgsmål i forbindelse med forøgelse af det frivillige, faste personel i forsvaret.

Mather, korporaler, sergenter og oversergenter til frivillig tjeneste aflønnes for tiden med beløb, der efter tjenestealder og -grad udgør fra 45 til 96 pct. af begyndelseslønnen for tjenestemænd i lønningslovens 7. lønningsklasse (12 120 kr. årlig), jfr. lov nr. 5 af 7. juni 1958, § 272, stk. 2.

Der ydes stedtillæg og særlige ydelser for udkommando m. v. med beløb, der beregnes med samme procentsats som ovenført af de beløb, der tilkommer en tjenestemand i den nævnte lønningsklasse.

Der ydes hjemsendelsespenge med et beløb af 240 kr. årlig. Oversergenter, der forretter frivillig tjeneste som sådanne i mindst 6 år, oppebærer desuden efter hjemsendelsen en understøttelse pr. måned, svarende til den sidst oppebårne månedsløn, i lige så mange måneder, som pågældende har forrettet fulde års frivillig tjeneste, dog højst for 9 måneder.

Retningslinjer for ny lønordning.

Nedenfor er angivet forslag til to forskellige fremtidige aflønningsformer — skitse A og skitse B — mellem hvilke det frivillige mandskab frit skal kunne vælge. Begge skitser tilsigter principielt de samme totalydelser i løbet af tjenesteperioden, men indeholder en forskellig fordeling mellem aflønningens bestanddele.

Skitse A, der formentlig navnlig vil blive foretrukket af personel, der binder sig for en årrække, bygger på de nugældende lønningsregler, dog at der bortses fra laveste løntrin af de nuværende lønninger, således at der i de 2 første tjenesteår ydes en lønning svarende til de nuværende lønningers 2. løntrin. Herudover ydes en bonus, der først udbetales ved kontraktperiodens udløb, og hvis størrelse — som det fremgår af skitsen — afhænger af varigheden af den frivillige tjeneste.

Efter skitse B, der formentlig især vil have interesse for personel, der kun vil forrette frivillig tjeneste i kortere tid, sker antagelsen til frivillig tjeneste efter de for værnepligtige gældende sædvanlige vilkår med hensyn til f. eks. kost, logi og lønning, idet lønningsbeløbet pr. dag dog er foreslået fastsat til 6 kr. Der ydes hertil bonus ved tjenestetidens udløb, men bonusbeløbet er — som det fremgår af skitsen — væsentligt større end i skitse A og vil således bidrage til at fremme den frivillige opsparing.

De i skitse A og skitse B angivne aflønningsregler skal for personel, der melder sig til frivillig tjeneste uden at have aftjent deres værnepligt, gælde fra udløbet af elevtiden. I elevtiden, der normalt varer 1 år, udbetales som dagløn 4 kr., dog at der til faglært personel, der anvendes i overensstemmelse med deres civile, faglige uddannelse, udbetales 5,50 kr. pr. dag efter forløbet af 2 måneder.

For personel, der efter aftjeningen af deres værnepligt forretter frivillig tjeneste, skal de i skitserne angivne lønningsregler finde anvendelse fra udløbet af den for de pågældendes hold normale tjenestetid for menige, dog tidligst efter 12 måneders tjeneste.

Skitse A.

De anførte procentsatser angiver lønnens størrelse i forhold til begyndelseslønnen i lønningslovens 7. lønningsklasse (fenriker m. fl.):

<i>Frivillige menige i almindelighed:</i>	mdl.
1. og 2. år (50 pct.)	505,00 kr.
3. år (65 pct.)	656,50 -
4. år (70 pct.)	707,00 -
5. år (75 pct.)	757,50 -
6. og følgende år (85 pct.)	858,50 -

Faglærte frivillige menige, der anvendes i overensstemmelse med deres civile, faglige uddannelse:

1. og 2. år (70 pct.)	707,00 kr.
3. år (85 pct.)	858,50 -
4. år (90 pct.)	909,00 -
5. og følgende år (96 pct.)	969,60 -

Lønskalaen for faglærte foreslås tillige anvendt for korporaler og sergenter fra udløbet af den for de pågældendes hold normale tjenestetid for menige, dog tidligst efter 12 måneders tjeneste.

<i>Oversergenter:</i>	mdl.
1. og 2. år (85 pct.)	858,50 kr.
3. år (90 pct.)	909,00 -
4. og følgende år (96 pct.)	969,60 -

Til forannævnte lønninger kommer stedtillæg og for tiden rådighedstillæg, beregnet med samme procentsats som den, hvormed lønnen beregnes, samt andre særlige ydelser efter de almindelige regler.

Der ydes i overensstemmelse med hidtidig praksis fri overmundering.

<i>Bonus:</i>	årlig
1. og 2. år	1 500 kr.
3. og 4. år	2 100 -
5. år	2 400 -
6. og følgende år	2 700 -

Skitse B.

Løn 6,00 kr. pr. dag

Herudover påregnes der ydet personellet fri kost, frit logi samt fri sygepleje og mundering i overensstemmelse med reglerne for værnepligtige samt endvidere bonus efter følgende regler:

<i>Frivillige i almindelighed:</i>	årlig
1. og 2. år	5 000 kr.
3. år	7 700 -
4. år	8 400 -
5. år	9 400 -
6. og følgende år	11 100 -

Faglærte frivillige, der anvendes i overensstemmelse med deres civile, faglige uddannelse:

	årlig
1. og 2. år	7 800 kr.
3. år	10 500 -
4. år	11 200 -
5. år	12 400 -
6. og følgende år	12 700 -

Det vil blive undersøgt, om og på hvilken måde aflønningsreglerne i skitse B skal finde anvendelse ikke blot for menige, men også for korporaler, sergenter og oversergenter.

Det er i forbindelse med disse nye aflønningsregler forudsat, at de nuværende bestemmelser om ydelse af hjemsendelsespenge og den særlige understøttelse til oversergenter bortfalder.

Bilag 2.**Civil uddannelse af frivillige i forsvaret.**

I bemærkningerne til § 9 i nærværende lovforslag er anført, at det i forbindelse med en udvidelse af forsvarets frivillige personel er hensigten for dette personel at søge etableret et uddannelsessystem, der skal kunne indpasses i tjenesten, og endvidere at yde hjælp til de frivillige, der efter tjenestetidens udløb er interesseret i at gennemgå en uddannelse, som de ikke har kunnet opnå i tjenestetiden.

Med behørig hensyntagen til den militære gavntjeneste, der må kræves af det frivillige personel, kan det forudsættes, at der — bortset fra elevtiden — vil kunne afsættes indtil 60-70 undervisningsdage årlig, enten fordelt med f. eks. 2 dage ugentlig i 30-35 uger eller i tilsvarende længere sammenhængende perioder. Ved enkelte tjenestesteder, f. eks. NIKK-batterierne, vil der måske vise sig mulighed for at anvende længere tid til uddannelsesformål. Medens man f. eks. i hæren formentlig normalt af hensyn til varetagelsen af tjenesten vil vælge at fordele uddannelsen over hele tjenestetiden, vil man f. eks. i flåden på grund af tjenestens til søs antagelig være henvist til at give uddannelsen i længere sammenhængende tidsrum.

På det angivne tidsmæssige grundlag, der vil kunne suppleres med fritid, skønnes det muligt at gennemføre et rimeligt uddannelsessystem, der bør tage sigte på en civil faglig oplæring, der vil øge de frivilliges muligheder i erhvervslivet efter tjenestens ophør. Forudsætningen vil dog være, at der vises imødekommenhed fra civile uddannelsesmyndigheders side med hensyn til uddannelsens afviklingsform. Fra forsvarets side vil det være naturligt at udnytte enhver mulighed for nye uddannelsesmuligheder og uddannelsesformer, der måtte blive

etableret som et led i samfundets aktuelle bestræbelser for omskoling af ikke-faglærte til faglært arbejde og specialarbejde. Hele dette uddannelsesområde er først nu ved at blive organiseret gennem nydannelser i lærlingeoplæringen og gennem arbejdet i kommissionen vedrørende ikke-faglærtes uddannelse.

Ved tilrettelæggelsen af den civile uddannelse vil det være nødvendigt at tage hensyn til de frivilliges forudsætninger og ønsker, arbejdsmarkedets behov for specialuddannede, de lokale uddannelsesmuligheder og de særlige militære krav om øvelser, vagter m. v.

Efter de foreløbige overvejelser er det tanken at søge gennemført en civilundervisning for interesserede frivillige efter følgende retningslinjer:

I elevtiden (ca. 1 år) eller i det første kontraktår for dem, der melder sig som frivillige efter aftjeningen af deres værnepligt, gennemføres 200-300 timers undervisning i almene fag (skrivning, dansk, regning, samfundslære og eventuelt engelsk) med det formål at skabe det nødvendige grundlag for den senere uddannelse. Af hensyn til de frivilliges forskellige forudsætninger må der formentlig foretages en vis differentiering ved tilrettelæggelse af læseplaner.

Den egentlig faglige oplæring påregnes iværksat i de følgende kontraktår, efterhånden som det viser sig muligt at udvælge anvendelige uddannelser.

Faglig oplæring forudsætter frivillig tjeneste i mindst 2 år, og almen uddannelse af frivillige, der har meldt sig til frivillig tjeneste efter aftjening af deres værnepligt, forudsætter ligeledes, at de slutter kontrakt for mindst 2 år.

Alle frivillige bør ud over den uddannelse,

der gives inden for den militære tjenestetid, i hele kontraktperioden have adgang til fritidsundervisning i form af civile aftenskoler, brevschooler og særlige af forsvaret etablerede fritidskurser.

Da en stor del af de frivillige må antages at være ufaglærte med folkeskoleuddannelse, vil formentlig især muligheden for en lærlingeuddannelse kunne gøre den frivillige tjeneste attraktiv. En sådan uddannelse kan imidlertid først tages op efter forhandlinger med erhvervsorganisationer m. fl. Det vil derfor ikke være muligt på nuværende tidspunkt at opstille et samlet program herfor, men der vil formentlig efterhånden kunne fremsættes tilbud for ét fagområde ad gangen, afhængigt også af de stedlige uddannelsesmuligheder. Kun inden for enkelte teknisk betonedede tjenesteområder fører selve den militære tjeneste til en uddannelse svarende til anerkendte civile uddannelser. Inden for visse håndværks- og kontoruddannelser kan eventuelt en civil teoriundervisning støttes af den militære praksis under tjenesten.

For udlærte håndværkere kan der blive tale om praktiske kurser af kortere varighed ved de teknologiske institutter.

Blandt de frivillige vil nogle måske være interesseret i en teoretisk uddannelse. Denne bør med de eventuelt nødvendige tilpasninger bygge på de gældende civile eksamenssystemer og kan omfatte fag, der tillader den frivillige at tage dele af eller hele uddannelsen til teknisk forberedelsesprøve, realeksamen, teknisk assistent eller de forskellige handelseksaminer. Nævnes kan også mesterprøvekursus og virksomhedslederuddannelse samt teoretisk uddannelse ved de teknologiske institutter for udlærte håndværkere. Den teoretiske uddannelse kan formentlig i modsætning til lærlingeuddannelsen iværksættes forholdsvis hurtigt.

Ved siden af lærlingeuddannelsen og den teoretiske uddannelse bør der søges gen-

nemført korte kurser for ufaglærte, der ikke gør dem til faglærte, men som de vil kunne have udbytte af ved deres tilbagevenden til civil erhverv. Som eksempler kan nævnes bygningsarbejderuddannelse, motorpasser- og maskinpasseruddannelse og påtænkte uddannelser som industriarbejder og transportarbejder.

Det bør tilstræbes, at uddannelsen, såvel den faglige eller praktiske som den teoretiske, gives på en sådan måde, at der inden for det enkelte kontraktår gives en afrundet uddannelse, der dels har værdi i sig selv (for den teoretiske uddannelses vedkommende f. eks. ved færdiggørelse af et eller flere fag), og dels kan danne grundlag for en fortsættelse af uddannelsen.

Undervisningen bør i alle tilfælde, hvor mulighederne er til stede, henlægges til civile undervisningsinstitutioner, og oprettelsen af særlige faglige skoler må anses for at ligge uden for forsvarrets rammer.

Med henblik på at støtte gennemførelsen af en under den frivillige tjeneste påbegyndt uddannelse eller for at hjælpe frivillige, der efter tjenesteperiodens udløb er interesseret i at gennemgå en uddannelse, som de ikke har kunnet opnå i tjenestetiden, foreslås det at yde et tillæg til den almindelige bonus. Dette tillægs størrelse bør afhænge af tjenestetidens længde og uddannelsens omfang, og dets udbetaling må bero på, om uddannelsen gennemføres.

Civilundervisningen for frivilligt personel bør følges op af en ved forsvarrets velfærds-tjenestes medvirken tilrettelagt erhvervsrådgivning, der på grundlag af det civile arbejdsmarkeds behov og den enkeltes forudsætninger kan råde og vejlede ham om, hvilken uddannelse han bør søge, og som ved hans hjemsendelse kan formidle en arbejdsanvisning og eventuelt hjælpe ham til at få adgang til at påbegynde eller videreføre en uddannelse.